

Desatero pro rodiče dětí předškolního věku

Materiál, který připravilo ministerstvo školství, nabízí rodičům dětí předškolního věku základní informace o tom, co by mělo jejich dítě zvládnout před vstupem do základní školy. Zajímavý bude určitě i pro učitele mateřských a základních škol.

1. **Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - se pohybuje koordinovaně, je přiměřeně obratné a zdatné (např. hází a chytá míč, udrží rovnováhu na jedné noze, běhá, skáče, v běžném prostředí se pohybuje bezpečně)
 - svlékne se, oblékne i obuje (zapne a rozepne zip i malé knoflíky, zaváže si tkaničky, oblékne si čepici, rukavice)
 - je samostatné při jídle (používá správně příbor, nalije si nápoj, stoluje čistě, používá ubrousek)
 - zvládá samostatně osobní hygienu (používá kapesník, umí se vysmrkat, umyje a osuší si ruce, použije toaletní papír, použije splachovací zařízení, uklidí po sobě)
 - zvládá drobné úklidové práce (posbírání a uklidí předměty a pomůcky na určené místo, připraví další pomůcky, srovná hračky)
 - postará se o své věci (udržuje v nich pořádek)
2. **Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své chování**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - zvládá odloučení od rodičů
 - vystupuje samostatně, má svůj názor, vyjadřuje souhlas i nesouhlas
 - projevuje se jako emočně stálé, bez výrazných výkyvů v náladách
 - ovládá se a kontroluje (reaguje přiměřeně na drobný neúspěch, dovede odložit přání na pozdější dobu, dovede se přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci)
 - je si vědomé zodpovědnosti za své chování
3. **Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - dodržuje dohodnutá pravidla
 - vyslovuje správně všechny hlásky (i sykavky, rotacismy, měkčení)
 - mluví ve větách, dovede vyprávět příběh, popsat situaci apod.
 - mluví většinou gramaticky správně (tj. užívá správně rodu, čísla, času, tvarů, slov, předložek aj.)
 - rozumí většině slov a výrazů běžně užívaných v jeho prostředí
 - má přiměřenou slovní zásobu, umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
 - přirozeně a srozumitelně hovoří s dětmi i dospělými, vede rozhovor a respektuje jeho pravidla
 - pokouší se napsat hůlkovým písmem své jméno (označí si výkres značkou nebo písmenem)
 - používá přirozeně neverbální komunikaci (gesta, mimiku, řeč těla aj.)
 - spolupracuje ve skupině
4. **Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - je zručné při zacházení s předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami a nástroji (pracuje se stavebnicemi, modeluje, stříhá, kreslí, maluje, skládá papír, vytrhává, nalepuje, správně otáčí listy v knize apod.)
 - zvládá činnosti s drobnějšími předměty (korálky, drobné stavební prvky apod.)
 - tužku drží správně, tj. dvěma prsty, třetí podložený, s uvolněným zápěstím
 - vede stopu tužky, tahy jsou při kreslení plynulé (obkresluje, vybarvuje, v kresbě přibývají detaily i vyjádření pohybu)
 - umí napodobit základní geometrické obrazce (čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník), různé tvary (popř. písmena)
 - rozlišuje pravou a levou stranu, pravou i levou ruku (může chybovat)
 - řadí zpravidla prvky zleva doprava
 - používá pravou či levou ruku při kreslení či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje (je zpravidla zřejmé, zda je dítě pravák, či levák)
5. **Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - rozlišuje a porovnává podstatné znaky a vlastnosti předmětů (barvy, velikost, tvary, materiál, figuru a pozadí), nachází jejich společné a rozdílné znaky
 - složí slovo z několika slyšených slabik a obrázek z několika tvarů
 - rozlišuje zvuky (běžných předmětů a akustických situací i zvuky jednoduchých hudebních nástrojů)
 - rozpozná rozdíly mezi hláskami (měkké a tvrdé, krátké a dlouhé)
 - sluchově rozloží slovo na slabiky (vytleskává slabiky ve slově)
 - najde rozdíly na dvou obrazcích, doplní detaily
 - rozlišuje jednoduché obrazné symboly a značky i jednoduché symboly a znaky s abstraktní podobou (písmena, číslice, základní dopravní značky, piktogramy)
6. **Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - má představu o čísle (ukazuje na prstech či předmětech počet, počítá na prstech, umí počítat po jedné, chápe, že číslovka vyjadřuje počet)
 - orientuje se v elementárních počtech (vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků minimálně v rozsahu do pěti /deseti)
 - porovnává počet dvou málopočetných souborů, tj. v rozsahu do pěti prvků (pozná rozdíl a určí, o kolik je jeden větší či menší)
 - rozpozná základní geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník atd.)
 - rozlišuje a porovnává vlastnosti předmětů
 - třídí, seskupuje a přiřazuje předměty dle daného kritéria (korálky do skupin podle barvy, tvaru, velikosti)
 - přemýšlí, vede jednoduché úvahy, komentuje, co dělá („přemýšlí nahlas“)
 - chápe jednoduché vztahy a souvislosti, řeší jednoduché problémy a situace, slovní příklady, úlohy, hádanky, rébusy, labirynty
 - rozumí časoprostorovým pojmům (např. nad, pod, dole, nahoře, uvnitř a vně, dříve, později, včera, dnes), pojmům označujícím velikost, hmotnost (např. dlouhý, krátký, malý, velký, těžký, lehký)
7. **Dítě by mělo zvládat postřeh změny ve svém okolí, na obrázku (co je nového, co chybí)**
Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:
 - reaguje správně na světelné a akustické signály

7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- soustředí pozornost na činnosti po určitou dobu (cca 10–15 min.)
- „nechá“ se získat pro záměrné učení (dokáže se soustředit i na ty činnosti, které nejsou pro něj aktuálně zajímavé)
- záměrně si zapamatuje, co prožilo, vidělo, slyšelo, je schopno si toto po přiměřené době vybavit a reprodukovat, částečně i zpodobit
- pamatuje si říkadla, básničky, písničky
- přijme úkol či povinnost, zadaným činnostem se věnuje soustředěně, neodbláhá k jiným, dokáže vyvinout úsilí a dokončit je
- postupuje podle pokynů
- pracuje samostatně

8. Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití v skupině

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- uplatňuje základní společenská pravidla (zdraví, umí požádat, poděkovat, omluvit se)
- navazuje kontakty s dětmi i dospělým, komunikuje s nimi zpravidla bez problémů, s dětmi, ke kterým pociťuje náklonnost, se kamarádí
- nebojí se odloučit na určitou dobu od svých blízkých
- je ve hře partnerem (vyhledává partnera pro hru, v zájmu hry se domlouvá, rozděluje a mění si role)
- zapojuje se do práce ve skupině, při společných činnostech spolupracuje, přispůsobuje se názorům a rozhodnutí skupiny
- vyjednává a dohodne se,

vyslovuje a obhajuje svůj názor

- ve skupině (v rodině) dodržuje daná a pochopená pravidla, pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit
- k ostatním dětem se chová přátelsky, citlivě a ohleduplně (dělí se o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělí si úlohy, všímá si, co si druhý přeje)
- je schopno brát ohled na druhé (dokáže se dohodnout, počkat, vystřídat se, pomoci mladším)

9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevoval tvůrčivost

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pozorně poslouchá či sleduje se zájmem literární, filmové, dramatické či hudební představení

FOTO: PETR MERTA

- zaujme je výstava obrázků, loutek, fotografií, návštěva zoologické či botanické zahrady, statku, farmy apod.
- je schopno se zúčastnit dětských kulturních programů, zábavných akcí, slavností, sportovních akcí
- svoje zážitky komentuje, vypráví, co vidělo, slyšelo, dokáže říci, co bylo zajímavé, co jej zaujalo, co bylo správné, co ne
- zajímá se o knihy, zná mnoho pohádek a příběhů
- zná celou řadu písní, básní a říkadel

- zpívá jednoduché písně, rozlišuje a dodržuje rytmus (např. vytleskat, na bubínku)
- vytváří, modeluje, kreslí, maluje, stříhá, lepí, vytrhává, sestavuje, vyrábí
- hraje tvořivé a námětové hry (např. na školu, na rodinu, na cestování, na lékaře), dokáže hrát krátkou divadelní roli

10. Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- se vyzná ve svém prostředí (doma, ve škole), spolehlivě se orientuje v blízkém okolí (ví, kde bydlí, kam chodí do školky, kde jsou obchody, hřiště, kam se obrátit, když je v nouzi apod.)
- zvládá běžné praktické čin-

kání s cizími a neznámými lidmi) a snaží se to dodržovat

- má poznatky ze světa přírody živé i neživé, lidí, kultury, techniky v rozsahu jeho praktických zkušeností (např. orientuje se v tělesném schématu, umí pojmenovat jeho části i některé orgány, rozlišuje pohlaví, ví, kdo jsou členové rodiny a čím se zabývají, rozlišuje různá povolání, pomůcky, nástroje, ví, k čemu jsou peníze, zná jména některých rostlin, stromů, zvířat a dalších živých tvorů, orientuje se v dopravních prostředcích, zná některé technické přístroje), rozumí běžným okolnostem, dějům, jevům, situacím, s nimiž se bezprostředně setkává (např. počasí a jeho změny, proměny ročních období, látky a jejich vlastností, cestování, životní prostředí a jeho ochrana, nakládání s odpady)
- přiměřeným způsobem se zapojuje do péče o potřebné
- má poznatky o širším prostředí, např. o naší zemi (města, hory, řeky, jazyk, kultura), o existenci jiných zemí a národů, má nahodilé a útržkovité poznatky o rozmanitosti světa a jeho řádu (o světadílech, planetě Zemi, vesmíru)
- chová se přiměřeně a bezpečně ve školním i domácím prostředí i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře), uvědomuje si možná nebezpečí (odhadne nebezpečnou situaci, je opatrné, neriskuje), zná a zpravidla dodržuje základní pravidla chování na ulici (dává pozor při přecházení, rozumí světelné signalizaci)
- zná faktory poškozující zdraví (kouření)
- uvědomuje si rizikové a nevhodné projevy chování, např. šikana, násilí mšmt